

LEIKITÄÄN YHDESSÄ! - VI LEKER TILLSAMMANS

Ingela Mollgren-Gustavsson, Anniina Hämäläinen, Johanna Liekola & Roosa Halme

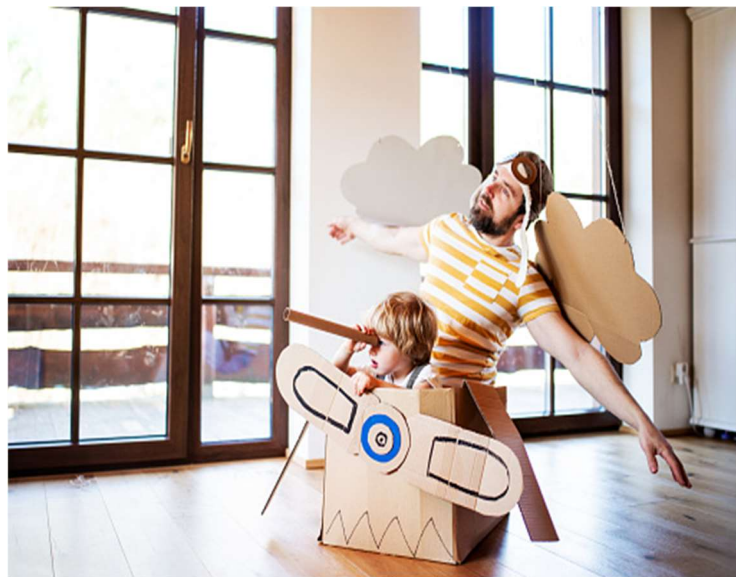
Kirjoittajat ovat varhaiskasvatuksen opettajia ja kasvatustieteen kandidaatteja, sekä varhaiskasvatuksen maisteriopiskelijoita kasvatustieteiden tiedekunnassa, Helsingin yliopistossa.

Toimitus: Jonna Kangas, KT, jonna.kangas@helsinki.fi

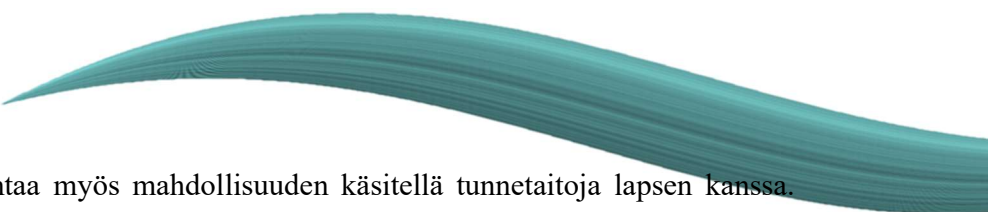
Yliopistonlehtori ja leikillisen oppimisen tutkija, Playful Learning Center & varhaiskasvatuksenopettajankoulutus, Kasvatustieteellinen tiedekunta, Helsingin yliopisto

Aikuinen leikkimaailman mahdollistajana ja tunnetaitojen vahvistajana

Tuttu sanonta “leikki on lapsen työtä” pitää paikkansa, mutta ajatusta voisi vielä jatkaa, sillä leikki on enemmänkin lapsen näkemys maailmasta. Leikin avulla lapsi voi käsitellä asioita, jotka häntä pohdituttavat ja leikissä lapsi voi toimia omien kykyjensä ääri rajoilla, ja siten hän siis oppii uusia asioita. Leikki on lapselle sellaisenaan merkityksellistä ja tuottaa lapselle hyvää mieltä ja iloa. Leikki onkin jokaisen lapsen oikeus ja se on myös samalla lapselle luontainen tapa oppia ja toimia. Leikki tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja kehitystä - ja siksi leikkiminen onkin niin tärkeää.

Aikuisen tehtävänä on tarjota lapselle erilaisia mahdollisuuksia monipuoliseen leikkiin. Osallistumalla lapsen kanssa leikkiin, aikuisen ja lapsen yhteisestä leikistä muodostuu jaettu leikki eli leikkimaailma. Aikuinen voi yhteisen leikkimisen ja leikin ilon lisäksi rikastuttaa ja monipuolistaa leikkiä. Yksi ajankohtainen ja varmasti monia kotona lapsen kanssa olevia vanhempia mietityttävä haaste on se, miten leikit saataisiin sujumaan ja jatkumaan pidempään? Aikuisen tuella lapsi oppii muun muassa leikkitaitoja, ja silloin leikit myös onnistuvat paremmin ja ovat pitkäkestoisempia.

Lapsen ja aikuisen yhteinen leikki antaa myös mahdollisuuden käsitellä tunnetaitoja lapsen kanssa. Lapsen voimakkaat tunnereaktiot saattavat joskus hämmentää ja yllättää aikuisen. Tämän vuoksi onkin hyvä tiedostaa, miten tunnetaitoja lapsen kanssa voi käsitellä ja harjoitella. Tunnetaidoissa tärkeää on välittää lapselle kokemus siitä, että kaikenlaiset tunteet ovat hyväksyttäviä. Aikuisen tehtävänä on auttaa lasta pääsemään tunnemyrskyjen yli, jolloin lapsi oppii sietämään vaikeitakin tilanteita. Aikuisen malli on tärkeä lapselle, ja siksi aikuisen omat tunteiden ilmaisut tulisikin näyttäytyä lapselle turvallisina ja pääosin positiivisina. Leikin avulla lapsi harjoittelee tunteiden ja tahtomisen säätelyn taitoja ja samalla myös lapsen empatiakyvyt kehittyvät.

Aikuisilla on siis monenlaisia mahdollisuuksia osallistua lasten leikkeihin. Tavoitteena voi yhteisen leikkimisen, leikin ilon ja hauskuuden lisäksi olla myös esimerkiksi lapsen leikin tukeminen ja leikkitaitojen harjoittelu. Seuraavissa teksteissä kerromme etenkin tunnetaitojen vahvistamisesta ja aikuisen roolista lasten leikeissä sekä leikissä esiintyvien ristiriita- ja ongelmatilanteiden ratkomisen mahdollisuuksista. Lopusta löytyy käytännön vinkkejä tunne- ja leikkitaitojen harjoitteluun, yhdessä lasten kanssa leikkimiseen ja valmiita tarinoita ja materiaaleja yhteisten leikkien tueksi. Tiedossa on tunteiden vuoristorataa, mielikuvituksen ilotulitusta ja leikin riemua lapsille ja aikuisille!

VUXNA SOM STÖD I BARNENS LEK

Leken har enligt Vygotsky flera komponenter. Barnen skall i leken skapa en fantasi-situation, agera i roller och följa en del regler som sätts upp i leken. Han var den första att upptäcka att leken inte direkt är spontan utan består av en grupp av regler. Leken fick en speciell plats i hans teori och han menar att leken är en källa till utveckling och skapar zonen för proximal utveckling (Bodrova 2008.). Barnet kan i leken vara en annan och ofta leker barnet att det är äldre och behärskar svåra saker som hen i verkligheten inte ännu kan. Hakkarainen (2010) tar fram problemet över att vi vuxna kanske begränsar leken till för tidsmässigt korta stunder och inte till större helheter där maximal inläring kan ske.

Manujlenko (1978) och Istomina (1977) i Bodrova (2008) fann att det sker en högre nivå av självreglering i barnens lek än i andra kontext. Istomina (1977) i Bodrova (2008) bevisade att barn minns bättre i lek än i till exempel testsituationer eller skolsituationer. Leken är barnets naturliga sätt att lära sig på.

Enligt Vygotskys syn på leken, behöver barnet en vuxen som stöder och pushar på. De akademiska färdigheterna skall också läras in genom lek (Bodrova 2008; Hakkarainen 2010).

Med detta som bakgrund kan konstateras att vi vuxna bör tänka på att ge barnen tid för lek, stödja leken och uppfatta att leken verkligen är livsviktig för barnen. Det gäller alla vuxna runt barnet, både hemma och i småbarnspedagogiken.

AIKUINEN MUKANA JA TUKENA LEIKISSÄ

Aikuisen osallistumisella leikkiin on mahdollista tukea lapsen leikkitaitoja ja leikin pitkäkestoisuutta. Aikuisen mukanaolo vie lasten leikkiä eteenpäin ja taitava aikuinen auttaakin yhdistämään lasten ideoita luovasti yhteen. Mitä kokeneempia lapsista tulee leikkijöinä yhteisessä aikuisen kanssa jaetussa leikissä, sitä helpommin he voivat rakentaa pitkäkestoista leikkiä jatkossa myös itsenäisesti. (Hakkarainen, Brèdikytè, Jakkula & Munter 2013)

Leikki on

- luonteeltaan sosiaalista
- mielikuvituksellista
- luovaa
- ajan kanssa kehittyvää
- haastavaa

Leikissä on

- motivoiva jaettu teema
- aikuinen aktiivisena osallistujana roolissa
- tunnepitoista osallistumista
- vastavuoroista vuorovaikutusta
- jännitettä leikin juonessa
- johdonmukainen ja kiehtova juoni
- kriittisiä 'käännöksiä' leikin etenemisessä.

Leikkimotivaation ja leikkiin sitoutumisen kannalta aikuisella on keskeinen rooli leikin tukemisessa: tutkimukset ovat osoittaneet, että yksin leikityt kuvitteluleikit kestävät keskimäärin vain puolet siitä ajasta, jonka ne kestävät yhdessä aikuisen kanssa leikittynä - aikuisen läsnäolo leikissä siis lisää lapsen kiinnostusta leikkiin. Aikuisen läsnäolon muotoja on monia muun muassa aikuinen voi olla lähellä, silittää sekä tukea leikkiä positiivisella puheella. Aikuinen osallistuu siis leikkiin ja on leikissä läsnä. (Kangas, Harju-Luukkainen, Brotherus, Kuusisto & Gearon 2019.)

Kun aikuiset osallistuvat lasten leikkiin, muodostuu lasten ja aikuisten jaettu leikki ja voidaan puhua leikkimaailmasta. Leikkimaailmaa luodessa luodaan kuvitteellinen maailma, jonka lapset ja aikuiset jakavat. Tärkeimmät osat leikkimaailmassa ovat jännittävä ja mielekäs teema ja dramaattinen juoni. Tällaisen leikkimaailman luominen tuo mahdollisuuksia tukea lasten leikkitaitoja. Onnistuminen vaatii aikuiselta aitoa yhteistyötä lasten kanssa leikissä. (Hakkarainen ym. 2013.)

Aikuinen voi tällöin omassa roolissaan vaikuttaa leikin kulkuun. Leikkimaailmassa lapsen kanssa leikkiminen on lähellä draamaleikkiä. Osallistuessaan lasten leikkiin aikuisella pitäisikin olla kaksi roolia, rooli leikissä mukana olemiseen ja leikin näkemiseen ulkopuolelta. Aikuisten leikkiin osallistuminen vaatii myös yhteistä luovuutta ja yhdessä improvisointia. (Reunamo, Lee, Wu, Wang, Mau & Lin, 2013) Tällainen jaettu leikki, jossa aikuinen on mukana, tulee nähdä kasvatuksena, joka tukee osallistujien uusien taitojen oppimista. (Hakkarainen ym. 2013).

SENSITIV INTERAKTION I LEKEN MELLAN VUXNA-BARN

Programmet Vägledande Samspel (ICDP, *International Child Development Programme*) vilar sitt innehåll i programmet på forskning om anknytning och sensitiv kontakt mellan vuxen-barn. Programmet beskriver den känslomässiga dialogen som viktig där den vuxna skall kunna visa barnet positiva och kärleksfulla känslor och glädje i sitt samspel med barnet. Detta kräver att den vuxna är lyhörd och uppmärksam på barnets behov t.ex. genom att le mot barnet, berätta att det känns bra att vara tillsammans. Den vuxna skall kunna svara på barnets intentioner och vilja, kunna tolka barnets spontana ansiktsuttryck och förstå dess gester. (Bergman & Edenhammar 2012; Hundeide 2008.) Wallroth (2016) beskriver detta som mentalisering. Föräldrar behöver ha en mentaliserande förmåga gentemot sina barn, visa respekt för barnet och bemöta det som en separat individ som uppfattar världen på sitt eget sätt genom sina tankar, känslor och önskan (Wallroth 2016).

En god anknytning mellan förälder och barn är en förutsättning för att barnet skall må bra och utvecklas och är också viktigt för varje förälder. En positiv anknytning i relationer lär barnet att det har ett värde och att världen är trygg (Salisbury 2018). Bowlby utvecklade en anknytningsteori, där han beskriver att det finns ett osynligt band mellan mor och barn som är naturlig. O'Reilly och Stein (2006) tar steget lite längre och menar att detta inte bara är ett av människans fysiska behov utan en

nödvändig förutsättning (Salisbury 2018). Hundeide (2008) tar fram att de långsiktiga positiva relationerna till stabila personer i omgivningen har betydelse för barnet. I forskning har kommit fram att den positiva kontakten i långvarig relation (bl.a. Hundeide 2008) utvecklar trygga relationer till andra människor. Karabay (2017) har forskat i förskollärares och barns interaktion. En nära och varm relation mellan lärare-barn inverkar positivt på klimatet i gruppen och barnet som känner att det har ”en trygg bas” kan utforska miljön och lära sig. Läraren bör kunna förstå och tolka olika reaktioner hos barnen t.ex. impulsivitet, nervositet, osäkerhet, rädsla m.m. så att de kan svara på ett accepterande och emotionellt varmt bemötande. Sättet som läraren hanterar utmaningar ger också bra guidning för barnen i att hantera sitt eget beteende (Karabay 2017).

Sociala färdigheter är beteenden som främjar positiv interaktion med andra. Till sociala färdigheterna kan räknas empatiförmåga, kommunikation med andra, delta i gruppaktiviteter, generositet, hjälpsamhet och problemlösande (Lynch & Simpson 2010; Thompson & al 2018). Bohlander, Orlich och Varley (2012, i Thompson & al. 2018) nämner att också ögonkontakt, ta initiativ till kontakt med andra, upprätthålla konversation och att förstå sig på non-verbal kommunikation hör till de sociala färdigheterna. Leken utvecklar de sociala färdigheterna, men det behövs också sociala färdigheter för att kunna delta i lek. Flera forskningsresultat tyder på att lek-färdigheter och sociala färdigheter går att utveckla och förbättras genom lekfull kontakt med andra.

Salisbury (2018) gjorde en studie av fem barn-vuxna från olika skolor, där man dagligen under två veckors tid lekte med barnet i 10 minuter genom lekfulla lekar inspirerade av *theraplay*. Barnen hade olika typer av svårigheter i sin bakgrund. Efter två veckor syntes en skillnad i vuxen-barn relationen i fråga om minskad stressnivå hos 29% av barnen. Resultaten visade också att barnen var mer benägna att acceptera begränsningar, anpassa sig till andra, förbättring i närhet och minskade konflikter i relationerna. Aktiviteterna var det enda som ändrades i barnens rutin, så slutledning kan dras att interventionen skapade förändring i relationerna. (Salisbury 2018.). Liknande erfarenheter beskriver Thompson & al. (2018) från sin forskning med barn i åldern 4–6 år, som deltog i lek grupper där det användes olika metoder från t.ex. *Theraplay* och lekterapi. Barnen hade också i denna studie, olika svårigheter. Resultaten visar att leken förbättrade barnens sociala färdigheter och alla barn förbättrade åtminstone en grad på skalan. Barnen blev mera delaktiga i familjelivet och mera produktiva i klassrummet. Genom att barnen började kunna behärska färdigheter i samarbete, vänta på sin tur och självbehärskning gavs det möjligheter att lyckas att umgås med både andra barn och vuxna. (Thompson & al. 2018.)

En grupp av åtta barn med olika svårigheter och en kontrollgrupp undersöktes av Mathews & al. (2013) som stöder senare forskning. I gruppen av barn som fick delta i grupp lek förbättrades färdigheter i att dela idéer, ge andra komplimanger, erbjuda hjälp, föreslå ändringar på bra sätt och behärska sig själv jämfört med kontrollgruppen. Tucker & al. (2017, i Thompson & al. 2018) undersökte effekterna av *theraplay*-inspirerade grupplekar för förskolebarn i riskzon. De fann också att de sociala färdigheterna förbättrades efter interventionen.

Aikuinen leikin tunneilmaston kannattelijana

Pursin (2019) mukaan aikuisen leikkiin osallistuminen ja leikki-ikäisen lapsen kanssa yhteisen ymmärryksen saavuttaminen edellyttää konkreettisesti kehollista lähellä oloa, emotionaalista läsnäoloa ja herkkyyttä sekä huomion kiinnittämistä lapsen mielenkiinnon kohteisiin. Pursi kuvaa emotionaalista läsnäoloa tunneviestien yhteen soinnuttamiseksi. Siinä leikkijät suuntautuvat toistensa leikkivuorojen sisältämiin tunneviesteihin muotoilemalla oman viestinsä edellisen vuoron tunneviestin kanssa samansuuntaiseksi. Aikuinen voi esimerkiksi

vahvistaa lapsen positiivista tunnereaktiota tai helpottaa lapsen ikävää soinnuttamalla omia tunneviestejään samansuuntaiseksi ja vahvistamalla sitten sitä toivottuun suuntaan. Aikuisen tehtävän on toimia lapsiryhmässä leikillisten kohtaamisten tunneviestien rakentajana, ylläpitäjänä ja sanallistajana, ja siten tukea lasten empatia- ja tunnetaitojen kehittymistä. Tunneviestien yhteen soinnuttamisella voidaan jakaa ja tutkia yhdessä emotionaalisesti innostavia tai kuormittavia kokemuksia. (Pursi 2019.) Pursi (2019) kuvaa aikuisen roolia leikissä eräänlaiseksi keskushahmoksi, jonka tehtävänä ei kuitenkaan ole toimia leikin johtajana. Aikuinen sen sijaan sovittaa oman osallistumisensa vuoro vuorolta siten, että parantaa samalla lapsen osallistumista ja tukee lapsen toimintaa.

Aikuisen rooli alle 3-vuotiaan leikissä

Aikuisen rooli etenkin alle 3-vuotiaan lapsen leikin rikastuttamisessa on olennainen. Leikki jatkuu pidempään ja kehittyy, kun aikuinen on mukana ja jakaa tunteita lapsen kanssa. Jos aikuinen ei seuraa lapsen ideoita, vaan yrittää muuttaa leikkiä oman idean mukaiseksi, ei leikin pitkäkestoisuuden tukeminen välttämättä onnistu. Jotta aikuisen on mahdollista rikastuttaa leikkiä, tulee olla tietoinen siitä mitä lapset tekevät. Ollakseen mukana roolileikissä aikuisena tulee muistaa, että ei opeta tai hoivaa samalla, vaan on aidosti avoin lasten ideoille ja valmis antamaan oman panoksen yhteiseen prosessiin. Aikuisen tulee olla valmis yllätyksiin ja heittämään myös omat valmiit tavoitteet sivuun toimiessa lasten aloitteiden mukaan. (Hakkarainen ym. 2013, Reunamo ym., 2013).

Hyvin tuetussa leikissä aikuinen on enemmän kuin ulkopuolinen tarkkailija. Aikuinen ottaa alkuperäisen leikki-idean lapsilta ja leikki rakentuu yhteistyössä leikin aikana monimutkaisemmaksi. Kun tunteet ovat mukana leikissä tarinallisuus siirtää leikin edistyneemmälle tasolle. Vaikka aikuisen tuki leikissä on olennaista ja leikkiä kehittävä, lasten leikkiä pitää olla sekä lasten että aikuisten kanssa. Mitä kokeneempia lapsista tulee, sitä helpommin he voivat rakentaa pitkäkestoista leikkiä myös itsenäisesti. Jaettu leikki tulee nähdä kasvatuksena, joka tukee osallistujien uusien taitojen oppimista. (Hakkarainen ym. 2013.)

Tunnetaitojen vahvistaminen leikissä

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan aikuisen tulisi olla lapsen kanssa sensitiivisesti läsnä ja hänellä tulisi olla taitoa havaita lasten aloitteita ja tunnetiloja, sekä muuttaa ja suunnata omaa toimintaansa niiden mukaisesti. Lapset leikkivät usein leikkejä, jotka perustuvat heidän kokemuksiinsa erilaisiin tunteisiin. Itse leikkiminen tuottaa lapsille iloa ja mielihyvää. Leikin avulla lapset voivat käsitellä itselleen vaikeitakin kokemuksia, sillä leikissä se on turvallista. Leikkiessään lapset oppivat tunteiden ja tahtomisen säätelyn taitoja, ja he oppivat myös empatiataitoja. Yhteinen leikki vahvistaa myös positiivista tunneilmastoa. (Opetushallitus 2018).

Denhamin, Bassettin ja Zinsserin (2012) mukaan aiemmat tutkimukset osoittavat, että vanhemmat voivat tukea lasten emotionaalista osaamista. Hyväksi havaittuja keinoja ovat positiiviset tunneilmaisut yhdistettyinä turvalliseksi koettuihin negatiivisten tunteiden ilmaisiin, avoin tunteista puhuminen ja lasten kannustaminen tunteiden ilmaisuun. Emotionaalisella osaamisella on yhteyksiä myös sosiaalisiin taitoihin sekä myöhempään koulumenestykseen. Martin (2010) korostaa, että lapselle on tärkeää kokea, että häntä kuullaan ja hänen kaikki tunteensa hyväksytään. Aikuinen voi vahvistaa lapsen sietokykyä vaikeita tilanteita kohtaan, luomalla positiivisia mielikuvia ja mahdollistamalla leikin, jossa lapsi voi harjoitella ja sisäistää tunnereaktioita sekä luoda merkityksiä kokemistaan käsitteistä ja tapahtumista.

Tarinoista leikiksi

Tarinoilla on tärkeä rooli leikissä, sillä leikki syntyy tarinoiden pohjalta. Leikin kriteerit liittyvät myös tarinalliseen roolileikkiin ja sen kehittelyyn. Tarinallisuus leikeissä muiden muassa kehittää ajattelua kohti muodollista ajattelua ja sen ymmärtämistä. Leikki tulisikin ymmärtää lapsen näkemyksenä maailmasta ja tarinoiden ja mielikuvituksen käyttäminen leikissä osana tämän näkemyksen rakentamista. Tarinoiden dramatisointi ja aikuisen roolit leikissä tuovat aikuiselle mahdollisuuden osallistua leikkimaailmaan. Tarinallisen leikin onnistumiseen liittyy juuri jaetun yhteisen leikkimaailman luominen. Aikuisen rooli on erilainen eri ikäisten lasten kanssa ja aikuisten tuki lasten leikeissä on tärkeää. Seuraavat vaiheet onnistumisessa aikuisen osallistuessa lasten leikkiin korostuvat iästä riippumatta:

- havainnoi ja yritä saada kiinni lapsen leikki-ideasta
 - astu leikkiin ja laajenna alkuperäistä ajatusta
 - osallistu yhteiseen leikkiin
 - pyri saavuttamaan yhtenäisyyteen ja flow-tilaan yhteisten kokemusten saavuttamiseksi.
- (Hakkarainen ym. 2013)

Roolileikki on kokonaisvaltaista ja siinä lapset harjoittelevat niin ideoiden toteuttamista, pohtimista, jakamista kuin kehittämistä yhteisessä roolileikkimaailmassa. Lapset tuottavat roolileikeissä itse uutta sisältöä. Roolileikkejä leikkivät lapset myös hyötyvät leikistä. Paljon roolileikkejä leikkivät ovat suosittuja leikkikavereita ja roolileikki on todettu sisältävän prosesseja, joiden mukaan leikkiminen on myös oppimisen kannalta hyväksi. Roolileikkeihin osallistuvilla lapsilla on myös vahvoja omia ideoita ja näkemyksiä. (Reunamo ym. 2013).

Tunteet näkyviksi

Tunteiden säätelyyn sisältyy kyky käsitellä tunteita tuottavalla tavalla, eli tuntea tunteita, tarkkailla niitä ja tarvittaessa muokata niitä siten, että tunteet ovat pikemminkin apuna eivätkä estä toimintaa erilaisissa tilanteissa. Olennaista on myös osata ilmaista tunteita asianmukaisella tavalla. Lapsilla, joilla on vaikeuksia säädellä tunteitaan, on myös vähemmän resursseja keskittyä oppimiseen, mikä näkyy esimerkiksi opetukseen sitoutumisessa. Tunteet ja niiden tulkitseminen ohjaavat myös vuorovaikutusta. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että emotionaalisesti taitavat lapset pärjäävät hyvin sosiaalisissa tilanteissa vertaistensa kanssa, he ovat pidettyjä kavereita ja myös vähemmän aggressiivisia. (Denham ym. 2012.)

Tunteiden sosialisatiota voidaan edistää emotionaalisen ilmeikkyyden mallintamisella, tunteiden opettamisella ja tunteisiin reagoimisella. Aikuisen emotionaalisessa ilmeikkyyden mallintamisessa olennaista on positiiviset tunteiden ilmaukset, sillä ne auttavat lapsia rauhallisempaan ja positiivisempaan ilmaisuun ja kokemukseen, ja se vahvistaa heidän kykyään oppia tunnetaitoja lisää. Positiivinen ilmapiiri lisää myös lasten oppimisvalmiuksia. Sen sijaan aikuisen viestimät negatiiviset tunteet vähentävät lasten tunteidensäätelyn taitoja. Denham ym. (2012) oletuksen mukaan tunteiden opettaminen lapsille vahvistaa lasten positiivista ilmaisuja. Tunteista keskustelemisen avulla aikuiset auttavat lapsia tuntemaan olonsa paremmaksi ja antavat heille työkaluja, miten omia tunteita voidaan ilmaista ja säädellä. Tunteisiin reagoimisessa olennaista on, että aikuinen tukee lasten positiivisia ilmaisuja ja kykyä säädellä tunteita, sen sijaan että keskittyisi rankaisemiseen tai tunnereaktioiden minimoimiseen. Aikuisen tehtävänä on rohkaista lapsia näyttämään tunteitaan ja opettaa heitä säätämään niitä, sekä ohjata lapsia ymmärtämään, että tunteet ovat hallittavissa ja ne ovat myös hyödyllisiä. Aikuisen tulisi olla herkkä havaitsemaan lasten tunteita, sillä jo pienet lapset aistivat opettajan reaktion tunteisiinsa. (Denham ym. 2012.) Rajalan ym. (2019) tutkimuksessa nousi myös esiin, että arjesta tulisi etsiä sellaisia tilanteita, joissa lapsen mielipaha nousee esiin, jotta voitaisiin luoda niihin uusia toimivampia käytänteitä.

Tuen merkitys leikin ristiriitatilanteissa

Leikki on vuorovaikutuksellista toimintaa ja vuorovaikutuksellisessa toiminnassa esiintyy aina ristiriitoja ja ristiriitatilanteita. Leikin ristiriitatilanteissa on hyvä harjoitella lasten sosiaalisia taitoja, koska näitä taitoja lapsi tarvitsee myöhemmin elämässään. Aikuisen tuki leikkitilanteessa on tärkeää, koska tällöin lapsi pystyy harjoittelemaan näitä leikkitaitoja, kuten esimerkiksi ristiriitatilanteiden ehkäisemistä ja niiden ratkaisemiseen tarvittavia taitoja. Näitä edellä mainittuja taitoja voidaan harjoitella esimerkiksi satujen, roolileikkien ja keskustelujen myötä pysähtymällä hankalaan tilanteeseen ja miettimällä sopiva ratkaisuvaihtoehto. Leikkitilanteissa aikuisen on tärkeä huomata lasten yritykset ja onnistumiset ratkoa syntyneitä ristiriitatilanteita ja näin tukea lasten itsetuntoa omasta osaamisestaan positiivisen palautteen kautta. (Hännikäinen 2004; Riihelä 2004.)

Hakkaraisen (2010) mukaan lasten auttamisessa leikissä ratkaisevaa ei ole aikuisen tiedollinen osaaminen, vaan tärkeää on emotionaalinen kokeminen ja juonellisuuden kehittäminen. Leikin tukeminen vaatii aikuisilta joustavuutta ja luovuutta. Leikkiä luodaan yhdessä symbolisessa vuorovaikutuksessa. Myönteinen kokemus leikkitilanteista tukevat muun muassa lapsen itsetuntoa, sosiaalisia ja kognitiivisia taitoja.

Kankaan ja Brotheruksen (2017) tutkimuksesta käy ilmi, että aikuisten asettamat rajat ja säännöt heikentävät lasten osallisuutta, vaikka aikuisen rooli leikissä on luoda mahdollisuuksia lasten osallisuudelle. Aikuisen on oltava lasten saatavilla, mutta aikuisen tulee osata arvioida milloin ja millaista apua, tukea tai ohjausta tarvitaan. Näin ollen leikissä aikuisen tulee ohjata lapsia huomioiden lapsilta tulevat ideat ja tarpeet. Kaikissa leikin kehitysvaiheissa on aikuisen tuki ja apu tarpeen, jotta pystytään luomaan leikin lähikehityksen vyöhyke. (Hakkarainen 2010; Mikkola & Nivalainen 2009.) Aikuisten on oltava aidosti kumppaneina mukana lasten leikissä ja tuettava leikkiä, jotta kehitystä lähikehityksen vyöhykkeellä tapahtuu. (Hakkarainen ym. 2013.)

IDEOITA LEIKKIMAAIMOJEN LUOMISEEN JA TARINALLISTEN LEIKKIEN TUKEMISEEN

Gemensam lek mellan vuxen-barn

I dagens samhälle verkar det ske förändringar i relationer, kanske på grund av den brådska vi upplever. Vi behöver bli påminda om det viktiga och att ha en god kontakt och tid för våra barn.

Theraplay-metoden går ut på att stärka relationerna mellan vuxna och barn, genom lekfulla övningar som de utför tillsammans. I lekarna finns fyra dimensioner; struktur, engagemang, omvårdnad och utmaning. I de *theraplay*-inspirerade lekarna bör den vuxna visa trygghet mycket tydligt och närhet samt beröring är viktigt. I omvårdande-elementet skall den vuxna sköta om att barnet mår bra, till exempel ge något lite att smaka på, sjunga eller massera. Strukturen i lekarna går ut på att den vuxna bestämmer, vilket ger trygghet till barnet. Lekarna skall vara korta och klara, så att barnet alltid lyckas. Det är den vuxna som tar ansvar över misslyckanden och ser till att övergången mellan lekarna sker smidigt. Utmanings-delen i lekarna baseras på att barnet behöver få en känsla att det klarar av olika svåra saker och känner sig duktig. Detta stärker självkänslan. (Mäkelä 2019; Salisbury 2018; Thompson & al. 2018.)

Lek 1. att känna var fjädern rör dig.

Barnet får välja en fjäder och får på det sättet känna sig delaktig.

Barnet blundar och får gissa var fjädern vidrört.

Genom att leka olika kontaktlekar känner sig barnet bekräftat. Barnet känner att det finns till och är viktigt.

Det är viktigt att få känna samhörighet i leken. Denna lek går ut på att ge till andra och ta emot, kunna känna en gemenskap. Det är den vuxna som ser till att barnen lyckas och håller upp tempot och glädjen i leken.

Lek 2. Att blåsa fjädern från dina händer till nästa i ringen.

Det går också att den vuxna blåser fjädern till barnet och barnet tillbaka, om ni leker bara två.

Lek 3. Går ut på att kasta upp en boll med hjälp av lakanet och sedan att fånga den tillsammans, utan att bollen faller utanför.

Den vuxna räknar 1-2-3 innan alla hjälps åt att få bollen upp i luften.

Att få känna att det är just jag som får uppmärksamhet är viktigt. Barnen får i tur och ordning gunga i filten eller lakanet.

I de *theraplay*-inspirerade lekarna är det viktigt att ta med också utmaningar. Utmaningarna i leken är ett spänningmoment och då man lyckas känns det fint. Det går att ordna lekar för enskilda barn t.ex. att barnet skall balansera en ärtpåse på olika kroppsdelar eller hoppa från sten till sten. Men det går också att hitta på lekar där det är spännande att se om man klarar utmaningen tillsammans.

Lek 4. kan lekas ifall att det finns två vuxna som kan gunga barnen. Det är t.ex. roligt att få höra en sång medan man gungar och då blir det också tydligt hur länge man får gunga, innan det blir en annans tur.

Den vuxna har som uppgift i att styra att leken fungerar.

Lek 5. Barnen lära sej att ibland är det stopp och ibland start. Barnen lär sig att följa regler och styra sig själv. Den vuxna bestämmer vad för rörelser som skall göras t.ex. hoppa, klappa, snurra runt...

Denna lek går att leka med endast ett barn, men också med flera. Då det visas ett grönt märke ”start”, skall man röra sig som det är bestämt. Då det visas ett rött märke ”stopp”, skall man stanna sin rörelse och igen starta då det gröna märket visas.

Hoivataan Liisaa

Leikki-idea perustuu kuunneltavaan satuun, sadun herättämien tunteiden käsittelyyn ja leikkimaailman luomiseen sekä roolileikkiin yhdessä lapsen kanssa.

Tavoitteet: Sairauden ja siihen liittyvien tunteiden käsittely sadun kautta. Hoivaleikin opettelu aikuisen kanssa. Tunteiden nimeäminen. Yhteisen teemallisen leikkimaailman luominen.

Tunteet: Pelko, jännitys, harmitus.

Leikin kulku:

Kuunnellaan yhdessä satu "Liisa sairaana" <https://areena.yle.fi/audio/1-1288197>

Keskustellaan yhdessä sadun herättämistä tunteista ja nimetään tunteita

Puhutaan mahdollisesti lasta mietityttävästä korona-tilanteesta tai muusta sairaudesta, josta lapsen elämässä on puhuttu tai joka siihen on vaikuttanut

Mahdollisia mietityttäviä asioita:

- Miksi ei voi mennä päiväkotiin tai ulos kun on sairas?
- Mikä tilanteessa harmittaa erityisesti?
- Pelottaako jokin?

Luodaan yhteinen leikkimaailma esimerkiksi pehmolelut tai nuket mukaan ottamalla, jossa hoivataan ja hoidetaan sairastuneita. Sovelletaan nallesairaala leikkiä kotona leikittäväksi.

"Sairaalan voi perustaa minne tahansa esimerkiksi tapahtumiin ja päiväkoteihin. Hoidettavaksi lapset voivat tuoda nallejen lisäksi nukkeja tai muita pehmoleluja.

Nallesairaala varten tarvitset sisätilan tai teltan. Hyvällä säällä hoitopiste voi olla myös ulkona. Lisäksi nallesairaalaan tarvitsee pöytiä, tuoleja ja sänkyjä, jotka voi tehdä esimerkiksi pahvilaatikoista tai tyynyistä.

Värikkäistä kankaista tai tyynyliinoista saa helposti iloiset hoitoalustat. Kapeaa sideharsorullaa, laastaria, stetoskooppi, muutama ruisku ja tyhjä lääkepurkki, mittanauha ja vaaka esimerkiksi keittiövaaka tarvitaan tutkimuksia ja hoitoa varten. Hienoja tarvikkeita tärkeämpää on lapsen kuuntelu ja leikkimielinen vakavuus nallejen hoidossa."

SPR, sivustolla [Leikkipäivä.fi](https://leikkipäivä.fi)

Kolme pukkia

Leikki-idea perustuu kuunneltavaan satuun, sadun herättämien tunteiden käsittelyyn ja leikkimaailman luomiseen sekä roolileikkiin yhdessä lapsen kanssa.

Tavoitteet: Pelon ja rohkeuden tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen. Tunteiden käsittely roolileikin avulla. Leikin soveltaminen pöytäteatteriksi.

Tunteet: Pelko, rohkeus, itsevarmuus, luottamus

Leikin kulku:

Kuunnellaan satu “Kolme pukkia” tai luetaan se e-kirjasta Kolme pukkia

Keskustellaan sadun herättämistä tunteista yhdessä

Leikitään sadun juonta mukaillen yhdessä roolileikkiä

Jaetaan roolit leikkijöiden kesken. Leikitään sadun kulkua mukaillen. Rekvisiitaksi voi käyttää esimerkiksi penkkiä tai sohvaa, joka toimii ylitettävänä siltana. Aikuisen kannattaa ainakin leikin alussa olla pelottavan peikon roolissa, jolloin peikon pelottavuutta säädellä helpommin lapsen tunteiden mukaan. Roolihahmojen merkiksi voi myös päättää jotkin roolimerkit, esimerkiksi huiveista tehdyt pukkien päähineet tai hännät tai hiuspantaan askarrellut pukin sarvet rooliin heittäytymistä tukemaan.

Lapsen rohkaistuessa “sillan” ylitykseen on hyvä nimetä rohkeuden ja pelon tunteet

Satuun voi palata myös katsomalla pöytäteatteriesityksen ja tehdä omat pöytäteatterinuket leikkiä varten.

Sadun leikkimistä voi jatkaa valmistamalla sadun hahmot pöytäteatterihahmoiksi. Tulosta kuvat, liimaa paksummalle kartongille ja leikkaa hahmot irti. Teippaa hahmoihin esim. grillitikut tai jäätelötikut. Leikkikää satua lapsen kanssa yhdessä läpi tikkunukkejen kanssa

Leikki voi jatkua myös luontevasti esimerkiksi lähimetsässä, jossa kaatuneet puunrungot tai pienet purot toimivat näyttämönä leikille ja sadun sillalle ja joelle.

Jos käytössä on jotain soittimia, voi leikkimiseen tai pöytäteatterin esittämiseen yhdistää hyvin musiikin ja musiikkiin liittyviä termejä esimerkiksi soittaminen kovaa- hiljaa, hitaasti-nopeasti. Satua voi myös säestää rytmikapuloilla pukkien kopinaa sillalla kuvaten ja harjoitella pikkupukin askelia hiljaa ja nopeasti soittaen, keskimmäisen pukin kohdalla vähän kovempaa ja suurimman pukin kohdalla taas hitaasti, mutta kovaäänisesti soittaen.

Sagor på svenska

Här är två sagor från Buu-klubbens sidor på Arenan. De behandlar olika känslor att diskutera om och att bearbeta genom lek.

Vargen och de sju killingarna

Lyssna på sagan: <https://areena.yle.fi/1-50327911>

Målen: Lyssna på sagan och prata om rädslor och om att luras. I sagan framkommer att det ”goda vinner över det onda” och att det lönar sig att göra rätt. Lek sagan genom att dramatisera eller som bordsteater.

Känslor: Rädsla, moral

Lekens genomförande:

Det går att leka sagan genom att använda sig av små fingerdockor eller av plastdjur. Det kan också vara roligt för barnen att få göra sina egna figurer i kartong tillsammans med er föräldrar och leka sagan tillsammans.

Det går bra att dramatisera sagan genom att förälder och barn har rollen som getmamma och vargen. De små killingarna som gömmer sig för vargen kan vara olika mjukisdjur som används och göms på olika ställen. Vargen får leta rätt på killingarna och ”äter upp” dem. Det blir en spännande lek där känslor bearbetas t.ex. rädsla, lättnad, glädje, ansvarskänsla...

Den fula ankungen

Lyssna på sagan: <https://areena.yle.fi/1-50125552>

Målen: Lyssna på sagan och diskutera med barnet om att känna sig ”utanför”, känna sig annorlunda och inte passa in. Lek sagan tillsammans med rekvisita.

Känslor: Utanförskap, ensamhet

Lekens genomförande:

Det går att leka sagan genom att använda sig av små fingerdockor eller av plastdjur. Det kan också vara roligt för barnen att få göra sina egna figurer i kartong tillsammans med er föräldrar och leka sagan tillsammans.

Fanni ja liian jännittävä yö

Leikki perustuu kuunneltavaan ja katseltavaan satuun ja sadun herättämien tunteiden käsittelyyn. Sadun jälkeen askarrellaan yhdessä käsinukke. Lopuksi aikuinen ja lapsi luovat yhteisen leikkimaailman, jossa käsinukke herätetään eloon.

Tavoitteet:

Leikin tavoitteena on lapsen tunnetaitojen vahvistaminen. Lapsen kanssa opetellaan yhdessä havaitsemaan, tiedostamaan ja nimeämään tunteita, kuten omia pelkoja ja rohkeutta. Keskustelut lapsen kanssa peloista ja suruista vahvistavat samalla myös lapsen eettistä ajattelua. Satuun liittyvät tehtävät vahvistavat myös lapsen kielellisiä taitoja ja monilukutaitoa.

Yhteinen askartelu tukee lapsen luovuutta ja kehittää hänen ongelmanratkaisutaitojaan. Myös oman kädenjäljen näkeminen tuottaa lapselle iloa. Käsinukkeleikin tarkoituksena on vahvistaa ja harjoittaa lapsen empatia- ja vuorovaikutustaitoja aikuisen tukemana. Leikin avulla myös lapsen ilmaisu- ja mielikuvitustaidot vahvistuvat, kun tunnetaitoja lähestytään moniaistisesti ja yhdessä oivaltaen.

Tunteet: pelko, rohkeus ja yhteinen ilo.

Leikin kulku:

Aluksi katsotaan ja kuunnellaan yhdessä Julia Pöyhösen ja Heidin Livingstonen satu ”Fanni ja liian jännittävä yö”.

Sadun jälkeen pohditaan tunnekorttien avulla, millainen satu oli? Myös aikuinen valitsee tunnekortin ja perustelee valintansa. (Hyödynnä Rossi ja Vimma -tunnekortteja)

Mietitään mitä pelottavia asioita sadun yössä oli, aikuisen kanssa voidaan myös katsoa sadun viimeinen sivu uudelleen, ja etsiä mistä yön äänet oikein tulivatkaan.

Pohditaan ja nimetään myös omia pelkoja.

Keksitään aikuisen kanssa yhdessä, millainen voimalause tai toiminta voisi auttaa vaikeissa tilanteissa?

Jatka Fanni-leikkiä askarrellen. Lapsen kanssa askarrellaan ja suunnitellaan yhdessä sukasta käsinukke.

Tarvikkeet: pariton sukka, napit silmiksi, kangaspaloista/kartongista/huovasta korvat, liimaa ja sakset. Sukkanuken teko-ohjeet saat myös verkosta esim. [tästä linkistä](#)

Käsinuken askartelussa voi käyttää vapaasti luovuutta ja rajana ovat vain saatavilla olevat materiaalit! Toisaalta käsinuken saa kasaan melkein millaisista materiaaleista tahansa.

Myös satua kuunnellessa ja lukiessa voidaan myös käyttää tunnekortteja, jolloin lapsi aina näyttää korteista millainen tunne sadussa on missäkin kohdissa. Aikuinen voi myös pysäyttää sadun sopiviin kohtiin, jotta tunnekeskustelulle jää aikaa.

Käsinuken eloon herättäminen, aikuisen nukettamana

Sukasta tehdyille käsinukelle keksitään nimi yhdessä, esimerkiksi ”Fanni”.

Fanni on luonteeltaan hyvin pelokas ja arka ja menee usein piiloon, josta lapsen pitää houkutella hänet esiin. Kun Fanni lopulta uskaltautuu pois piilosta, se puhuu vain kuiskaamalla aikuisen korvaan, ja aikuinen voi kertoa, mitä asiaa Fannilla on. Kun Fanni rohkaistuu, se haluaa leikkiä ja sen lempileikki on kutitteluleikki. Kutitteluleikissä lapsen pitää arvata mistä Fanni kutiaa ja Fanni vastaavasti on taitava arvaamaan ne paikat, joista lapsi kutiaa eniten. Fanni pelästyy myös hyvin helposti kovia ääniä tai kovakouraista käsittelyä ja menee taas takaisin piiloon, josta se pitää houkutella uudelleen esiin. Leikittyään Fanni on nälkäinen ja lapsi voi etsiä sille sopivaa syötävää. Fannista näkee selvästi, pitääkö se tarjotusta ruuasta vai ei. Fanni pudistelee päätään, jos ruoka ei ole sen mieleen tai jopa sylkäisee sopimattomat ruuat pois suustaan. Fanni tahtoo lisää ruokia, joista se pitää. Leikin lopuksi voidaan yhdessä peitellä väsynyt Fanni nukkumaan johonkin rauhalliseen paikkaan.

Seuraavalla leikkikerralla käsinukke Fanni voikin haluta, vaikka rapsutella lapsen selkää, hieroa jalkapohjia tai silitellä kehonosia. Tai mitä muuta se osaisikaan tehdä? Yhteinen leikkihetki voi olla luonteeltaan sellainen, mikä sopii lapsen sen hetkiseen tunnetilaan parhaiten, joskus hassuttelu on paikallaan, toisinaan taas rauhoittavampi kosketus.

Käsinuken avulla voidaan myös houkutella lasta maistamaan uusia ruokia. Aluksi Fannikaan ei ehkä pidä kyseisestä ruuasta, mutta keksitäänkö yhdessä keino, miten se uskaltaisi maistaa sitä?

Kun Fanni tulee lapselle tutuksi, sen kanssa voidaan myös käsitellä pelkoja. Fanni on luonteeltaan hyvin arka ja saattaa hyvinkin pelätä samoja asioita kuin lapsikin. Mutta ehkä tähänkin keksitään jokin ratkaisu, esimerkiksi pelottava pölynimuri saattaa huoneen nurkassa näyttää hyvin yksinäiseltä, jolloin sitä on helpompi lähestyä.

Käsinuken avulla aikuisen on helpompi eläytyä leikkiin lapsen kanssa ja päästä siten lapsen kanssa samalle aaltopituudelle. Yllä oleva mallileikki sopii hyvin tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoitteluun, ja sen avulla yhteinen leikki saadaan käyntiin. Leikki saattaa muuttaa muotoaan ja suuntaa aikuisen ja lapsen uppoutuessa leikkiin, jolloin käsinukelle saattaa kehittyä ihan omia juttuja ja tapoja, mutta se on leikin tarkoituskin! Tärkeintä on, että aikuinen ja lapsi jakavat yhteisen leikin ja leikki tuottaa hyvän mielen.

Leikki sopii parhaiten leikki-ikäiselle lapselle, mutta myös pienemmän kanssa voi katsella sadun kuvia ja hassutella käsinuken kanssa. Varsinkin kutittelu ja syöttäminen ovat pienemmän kanssa toimivia ja aikuinen voi sanoittamalla ohjata leikin kulkua enemmän.

Niittypellon maatila

Leikki-idea liittyy Häijyherneitä ja lempeyslientä -kirjaan, joka on opas lasten ristiriitatilanteiden ehkäisyyn. Leikissä luetaan tarinan 1 osa: Leikkitalanne. (Liuska & Turunen 2015). Jos kirja ei ole saatavilla voit hyödyntää mitä tahansa kotieläimistä ja ketusta kertovaa kansansatua, mutta muuttaa hieman loppua, niin että kettu haluaakin tulla toimeen ja tutustua maatilan eläimiin.

Tavoitteet: toisen asemaan asettuminen, ristiriitatilanteiden tunnistaminen ja ratkaiseminen, syy-seuraussuhteen pohtiminen, mukaan pääseminen sekä mukaan ottaminen

Tarvikkeet: Tarina, Maatila, pöytäteatterihahmot (kuvat tai muovieläimet)

Leikin kulku:

Tarina käydään läpi pöytäteatterin avulla, jolloin hahmot seikkailevat niittypellon maatilalla tarinan ohessa tai eläinten omien vuorosanojen sekä kerronnan yhteisvoimin.

Tarinan ensimmäisessä osassa Pieni ja yksinäinen kettu, Viekas haluaa mukaan Niittypellon maatilan eläimien mukaviin leikkeihin. Mukaan pääseminen ei vieraalta ja erilaiselta Vieksalta onnistunutkaan, joten suuttuneena maatilan eläimille Viekas päättääkin toimia... Mitä mahtaakaan tapahtua ja Miten tilanne olisi voitu välttää? Maatilan eläimet tarvitsevatkin lapsen apua?

Vinkki!

Pöytäteatterin sijasta voidaan tarina esittää draaman avulla roolileikkinä.

Vinkki!

Tulosta maatilasta kuva, jonka yhdistät metalliseen pohjaan, niin saat itsellesi magneettitaulun.

Pöytäteatterihahmoista saat kätevästi pienillä magneeteilla eläin magneetteja. Niittypellon maatilan tarina on näin helppo toteuttaa magneettitaulun avulla.

Pohdintakysymyksiä (Liuska & Turunen 2015.)

- Mitä kertomuksessa tapahtui?
- Miksi Viekas ei päässyt mukaan maatilan eläinten leikkeihin?
- Miltä Viekaasta mahtaa tuntua?
- Miten auttaisit Viekasta?
- Miten kanojen pulma voitaisiin ratkaista?
- Miten tiput voisivat ratkaista riitansa?
- Kuulostaako kanojen tilanne tutulta?
- Mitä kertomuksesta voisi oppia?

Tarinan muuttaminen pohdinta kysymysten avulla/jälkeen suotuisammaksi (Miten maatilan eläinten ja Viekaan olisi tullut toimia?), jonka jälkeen “uusi” tarina esitetään pöytäteatterina tai roolileikkinä.

Ristiriitakortit (Liuska & Turunen 2015): Ristiriitakortissa olevan tilanteen läpikäynti eläytymällä eläinten rooleihin esimerkiksi pöytäteatterihahmojen tai roolileikin myötä. Mahdollisia ratkaisuja etsitään eri näkökulmista.

Yhdessä aikuisen kanssa pohditaan, millainen on hyvä ystävä ja leikkikaveri? Hyvän ystävän ominaisuudet kirjoitetaan/piirretään isoihin pahvi mm. Sydämiin.

Hyvä ystävä
on...

Pahvisydän-taulu esim. seinällä muistuttaa kivasti millainen hyvä ystävä on ja millainen ystävä itse haluaa olla.

Tarinaa on helppo yhdistää, myös tunnetaidot ja tunteiden sanoittaminen: Mitä tunteita Niittypellon maatilan eläimillä voisi esiintyä ja miksi? Milloin itse on tuntenut samoja tunteita?

Kuvat /Bilder

Tekijöiden omat valokuvat /Egna fotografier
Pixabay (Pixabay licence)
Unplash

Materiaalilinkit

Antinaho, Litmanen, Harju ja Kemppi, Rossi ja Viima tunnekortit
http://www.savas.fi/userfiles/file/lastu/Rossi_ja_Viima_tunnetaitoja_opettelemassa_opas.pdf

Liuska, K. & Turunen, T. (2015). *Häijyherneitä ja lempeyslientä*. PS-kustannus.

NN. Kolme pukkia satu <https://areena.yle.fi/audio/1-1300232>

Olkkola, M. Den fula ankungen <https://areena.yle.fi/1-50125552>

Olkkola, M. Vargen och de sju killingarna, <https://areena.yle.fi/1-50327911>

Pöyhönen, J. ja Livingstone, H. *Fanni ja liian jännittävä yö*.
<https://www.helsinkikanava.fi/fi/web/helsinkikanava/player/vod?assetId=51692488>

Pöyhönen, J. ja Livingstone, H. (2020) *Fanni ja liian jännittävä yö*. Kumma kustannus Oy

SPR, *Nallesairaaleikki*, Mannerheimin Lastensuojeluliitto: Leikkipankki <https://leikkipankki.xn--leikkipiv-12ac.fi/Leikit/Tiedot/398>

Suominen, I. Liisa sairaana <https://areena.yle.fi/audio/1-1288197>

Weiss, K. Kolme pukkia e-kirja <https://iltasatu.org/satu/kolme-pukkia/>

Lähteet/Källor

Bergman, P. & Edenhammar, K. (2012). *Vägledande samspel för föräldrar*. International Child Development Programme, ICDP.

Bodrova, E. (2008). Make believe play versus academic skills: a Vygotskian approach to today's dilemma of early childhood education. *European early childhood education research journal*, 16(3), 357-369.

Denham, S., Bassett H. & Zinsser, K. (2012). Early childhood teachers as socializers of young children's emotional competence. *Early Childhood Education Journal*, 40(3), 137-143.

Hakkarainen, P., Brèdikytè, M., Jakkula, K. & Munter, H. (2013). Adult play guidance and children's play development in a narrative play-world. *European Early Childhood Education Research Journal: Promoting play for a better future*, 21(2), 213-225.

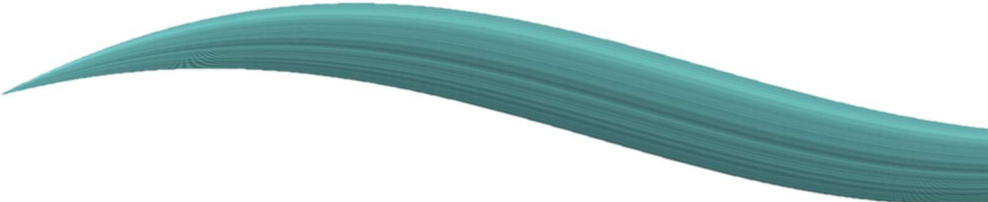
Hakkarainen, P. (2010). Lähikehityksen vyöhyke – Pedagogiikan kulmakivi? *Kasvatus* 41(3), 240-251.

Hundeide, K. (2008). *Vägledande samspel*. ICDP Sweden.

Hännikäinen, M. (2004). Leikki lasten oppimisympäristönä. Teoksessa L. Piironen (toim.) *Leikin pikkujättiläinen*. ss. 360-367. Helsinki WSOY.

Kangas, J., Harju-Luukkainen, H., Brotherus, A., Kuusisto, A., & Gearon, L. (2019). Playing to Learn in Finland: Early childhood Curricular and Operational Context. In S. Garvis, & S. Phillipson (Eds.), *Policification of Early Childhood Education and Care: Early Childhood Education in the 21st Century Volume III*. ss. 71-85. Abingdon, Oxon: Routledge

Kangas, J., & Brotherus, A. (2017). Osallisuus ja leikki varhaiskasvatuksessa: ”Leikittäisiin ja kaikki olis onnellisia!”. Teoksessa: A. Toom, M. Rautiainen, & J. Tähtinen (toim.), *Toiveet ja todellisuus: Kasvatus*

osallisuutta ja oppimista rakentamassa, ss. 197-223. (Kasvatusalan tutkimuksia; No. 75). Turku: Suomen kasvatustieteellinen seura.

Karabay, S. O. (2019). Emotion regulation, teaching beliefs and child-teacher relationships from the perspectives of pre-school teachers. *Education 3-13, International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 47(1), 101-115.

Liuska, K. & Turunen, T. (2015). *Häijyherneitä ja lempeyslientä. Opas lasten ristiriitatilanteiden ehkäisyyn*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Lynch, S., & Simpson, C. (2010). Social skills: Laying the foundation for success. *Dimensions of Early Childhood*, 38(2), 3-12

Martin, E. (2010). Play as an emotional process. Teoksessa J. R. Moyles (toim.), *Thinking about play: Developing a reflective approach*, ss. 100–115. Maidenhead: Open University Press.

Mathews, T. L., Erkfritz-Gay, K. N., Knight, J., Lancaster, B. M., & Kupzyk, K. A. (2013). The effects of social skills training on children with autism spectrum disorder and disruptive behavior disorders. *Children's Health Care*, 42(4), 311-322.

Mikkola, P. & Nivalainen K. (2009). *Lapselle hyvä päivä tänään. Näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen*. Vantaa: Pedatieto.

Mäkelä, J. (2019) Luento: *Leikin kehollinen olemus: peuhaamisen ja yhteisöllisyyden hermostollinen perusta ja hyöty*. ICDP konferenssi Hanasaari 9.5.2019.

Opetushallitus. (2018). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Määräykset ja ohjeet.

Pursi, A. (2019). *Yhteisen ymmärryksen rakentuminen aikuisten ja lasten välisessä leikissä: Aikuisen roolit ja pedagogiset käytänteet varhaiskasvatuksen taaperoryhmässä*. Väitöskirja. Helsingin yliopisto.

Rajala, A., Kontiola, H., Hilppö, J., & Lipponen, L. (2019). *Lohdutustilanteet ja myötätuntokulttuuri alle kolmivuotiaiden päiväkotiryhmässä*. Kasvatus, 50(4), 314-326.

Reunamo, J., Lee, H., Wu, R., Wang, L., Mau, W. & Lin, C. (2013). Perceiving change in role play. *European Early Childhood Education Research Journal: Promoting play for a better future*, 21(2), 292-305.

Riihelä, M. (2004). Leikin pilaajat. Teoksessa L. Piironen (toim.) *Leikin pikkujättiläinen*. ss. 290-295. Helsinki: WSOY.

Salisbury, S. (2018). Using attachment enhancing activities based on the principles of Theraplay to improve adult-child relationships and reduce a child's "overall stress" as measured by the Strength and Difficulties Questionnaire (SDQ). *Emotional and Behavioural Difficulties*, 23(4), 424-440,

Thompson, S-R., Ryals, K.B., Spencer, K.A, Taylor, M.S. & Holloway, V.J. (2018). Play is Hard Work: Using Integrated Play Therapy to Build Social Skills. *Journal of Education and Social Development*, 2(2), 68-76.

Wallroth, P. (2016). *Mentaliseringsboken*. Karneval förlag. Litauen.